

TÜKETİM ANLAYIŞIMIZ TÜKENMİŞLİĞİMİZİ YANSITIYOR

İnsan, hayatının mevcudiyetini idame ettirebilmesi için zaruri ihtiyaçlarının yerine gelmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar; yeme, içme, giyme ve barınacağı mekânlardır.

İhtiyaçlar, insanların anlayış ve gereksinimlerine göre şekil almaktadır. Bir kişiye göre ihtiyaç olan nesneler diğerine göre olmayabilir. Bunlarda alt ve üst seviye belirlemek fevkalade zordur. Ancak kişinin değer verdiği anlayış, felsefe ve idealleri çerçevesinde sınırlar belirlemek mümkündür. Aksi durumda insanın bireysel tercihinin, nefsinin istek ve arzusuna bırakılan ihtiyaç algılamasının bir sınırı olması mümkün görünmemektedir. Çünkü bugün için ihtiyaç listesinde olanlara yarın daha fazla eklemelerde bulunmak sınırı olmayan nefsi isteklerimiz için gayet doğal görünmektedir.

Toplumumuzda isteklerimizin aşırı hal alması nedeniyle neyin ihtiyaç dâhilinde neyin ihtiyaç dışı olduğuna karar vermek oldukça zordur. Bugün alınan eşyaların kısa bir süre sonra değiştirme ihtiyacı hissedilmektedir. O eşyanın istek ve arzularımız çerçevesinde yetersiz kaldığı için tüketime tabi tutulması gerektiği düşünülmektedir. Evlere alınan birçok eşya birkaç yılı bulmadan yenileriyle değiştirilmektedir. Bir veya iki sefer giyilen elbiseler etrafımızdaki insanlar ne der, hep aynı elbise ile görüntü veriyorum duygu ve düşünceleriyle değiştirilerek tüketime tabi tutulmaktadır.

Eskiden çocukların çocukluk dönemlerini süsleyen birkaç oyuncaklı olurdu. Çocukluk dönemlerinden söz ederken tahtadan, taştan veya tenekeden yapılan oyuncaklardan söz edilir. Bugünün çocukları tüketim anlayışını iyi anlamış olacaklar ki, alınan oyuncakların kıymeti harbiyesi birkaç günle sınırlı kalmaktadır. Ondan sonra bir köşeye atılmaktadır. Artık yenilerinin yolu gözlenmeye, anne ve babaya o yönlü isteklerde bulunmaya başlanmaktadır. Ancak bir sonrakinin de akıbeti bir öncekinden farksız olmaktadır.

Yeme-içme anlayışımız tüketim toplumu olduğumuzun en bariz yaşandığı alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yemeklerde bir anlayış eksikliğinden kaynaklanan bir düşünceyle tıka basa hareket eden, daha sonra diyetisyenlerin listelerinin müdavimleri olan bir yapıımız bulunmaktadır. Toplumda zayıflatma uzmanlarının çıkması bir şeylerin yanlış gittiğinin en açık delili değil midir? Çünkü insan kendi eliyle, boğazından geçenlerin idaresini sağlayamamakla dengesiz bir yaşamın girdabına girmektedir. Dolayısıyla aşırı tüketimden kaynaklanan bir soruna aşırı aç kalmakla bedel ödenmektedir. Toplumumuzda en fazla israfın yaşandığı yerler lokantalar olarak ifade edilmektedir. İnsanlar yemek için gittikleri mezkûr yerlerde kendi siparişlerinin hepsini yemeden kalanların çöpe gitmesini sağlamaktadır. İhtiyacımız oranınca almak varken hislerimizin kurbanı olmanın bir tüketim anlayışına sürüklediğinin farkında bile olmamaktayız. Buna ilaveten bir günde ülkemizde

milyonlarca ekmeğin israfa gitmesi israfla birlikte gelen tüketim çılgınlığının diğer bir yansımasıdır.

Dikkat edilirse ülkemizde sık sık gündem değişikliği yaşanmaktadır. Bir önceki gün olan olayları bir sonraki gün doğru dürüst hatırlamayız bile. Dikkat ederseniz bu durum bizim gündem açısından da bir tüketim içinde olduğumuzu göstermektedir. Ülkeler gibi insanların da kadim bir gündemleri olmalıdır. Hayatlarına yön verebilecekleri idealleri uğruna hal ve davranışlarını her gün kontrol etme söz konusu olmalıdır. Gelişmiş olarak nitelendirilen ülkelerin ve insanların önemli bir kısmının gündemlerinde çok fazla yoğunluk yoktur. Önem verdikleri konular üzerinde özellikle durmaktadır. İdealleri uğrunda hedefe ulaşınca kadar gündemlerini onlar teşkil etmektedir. Bu noktada bizim her gün tükettiğimiz gündemimizle neler kaybettiğimizi düşünmek gerekmektedir.

İnsanlarımız, gerek etrafındakilerden gerekse televizyon ve internetten etkilenecek imaj değişikliklerine gitmektedirler. Bir gün sakal bırakan bir insan diğer gün bıyıkla, bir sonraki gün ise ikisi de olmadan hareket etmektedir. Bazen de farklı giyim ve kuşam içerisine girmektedirler. Sorulduğunda ise kendi ifadeleriyle imaj yapmaktadır. Bunun adını imaj değiştirmek değil de, ne yapacağını bilmemenin verdiği bir tüketim çılgınlığı olduğuyla izah etmek daha doğru olsa gerektir.

Günümüzde dünyada tüketim çılgınlığının zirvesi yaşanmaktadır. Bir taraftan hiçbir yiyecek malzeme bulamadan ölenler varken diğer taraftan batı olarak nitelendirdiğimiz ülkelerdeki insanlar aşırı yeme-içmeden kaynaklanan hastalıklarla mücadele etmektedirler. Bugün batının en önemli sağlık sorunu obeziteyle mücadeledir. Bu da aşırı yeme ve içmeden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde de son zamanlarda her yönüyle örnek almaya çalıştığımız batının hastalığı olan obeziteyle bizzat sağlık bakanlığının mücadelesi başlamıştır. Bu durum bizim için, bir Müslüman olarak düşünmemiz gereken bir noktadır.

Bir İslâm toplumu olarak tüketim anlayışımız nasıl olmalıdır? Bu soru bizim için önem arz etmektedir. Bizler yaratılmışlar olarak yiyip içeceğiz. Bunlar bizim için olmazsa olmazdır. Zaten hayatın devamı için gereklidirler. Ancak, oradaki tüketim anlayışımız Hz. Peygamberin ifadesiyle *“İsraf ve kibir olmaksızın yiyin, için ve giyin”* çerçevesinde olmalıdır. Nefsimizin istek ve arzularına sahip çıkmamız gerekmektedir. Çünkü nefsimiz önüne gelen her şeyi isteme kapasitesine sahiptir. Bu noktada, Hz. Peygamberin ifadesiyle *“İnsanoğluna Uhut dağı kadar altın versen bir Uhut dağı altın daha yok mu? der”* buyurmaktadır. Bu hadis, nefsimizin istekte sınır tanımadığını göstermektedir. Bu noktada onun isteklerine sınır çekmemiz gerekmektedir. Hz. Peygamber (s.a.s.), *“İnsan, midesinin üçte birini yemekle, üçte birini su ile ve üçte birini hava ile doldurmalıdır”*, demektedir. Bu bizim için en güzel kıstastır. Müslüman nerede nasıl hareket edeceğini bilen bir yapıya sahiptir. Yaratanın verdiği imkânların sadece kendisinin olduğunu değil, olmayanların da onlardan nasiplenmesi gerektiğini

düşünmelidir. Dolayısıyla imkânlarımız ve gelirimiz her ne olursa olsun onları kendimizden daha kötü durumdakilerle paylaşmalıyız. Değilse bugünkü tüketim anlayışımız bizi hem maddi hem de manevi açıdan tükenmişliğe götürmektedir. Bizler bir Müslüman olarak tüketim anlayışımızda kimlerin bizlerin hayatları, yaşantısı ve idealleri için neler söylediğine değil, değer verdiğimiz sabiteler çerçevesinde neler yaptığımız önemlidir.